

РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ СРБИЈЕ У ПРОЦЕСУ ПРИДРУЖИВАЊА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

REGIONAL DEVELOPMENT OF SERBIA IN THE PROCESS OF ACCESSION TO THE EUROPEAN UNION

Иван Божовић¹

Универзитет у Приштини, Економски факултет Косовска

Митровица, Србија

Соња Живојиновић

Железара Смедерево д.о.о, Смедерево, Србија

Сажетак: Регионални развој представља значајну компоненту укупног привредног развоја земље. Регионализација Републике Србије, као један од инструмената чија би адекватна примена и коришћење допринели смањењу међурегионалних разлика у степену развијености, представља комплексан задатак, који је само донекле окончан усвајањем већих територијалних целина Србије. У раду је дат кратак осврт на обележја досадашње политике регионалног развоја Србије као и приказ увођења новог концепта регионалног развоја и модела статистичке регионализације Србије на путу ка ЕУ. Циљ рада је да укаже на неопходност унапређења регионалне политике Србије, истицање значаја улоге државних институција на токове укупног и равномерног регионалног развоја и сугерисање будућих активности надлежних институција уз уважавање искустава и примера добрих пракси европских земаља.

Кључне речи: регионални развој, региони, Европска унија

Abstract: Regional development is an important component of the overall economic development of the country. Regionalization of Serbia, as an instruments whose adequate use would contribute to a decrease in interregional differences in development of certain parts, represents a complex task, which is only to some extent finished by adopting bigger territorial parts in Serbia. The paper gives a brief overview of the features of the previous policy of regional development of Serbia as well as view the introduction of a new concept of regional development models and statistical regionalization of Serbia towards the EU. The aim of this paper is to point out the necessity of improving the regional policy of Serbia, highlighting the importance of the role of state institutions in the total flows and balanced regional development and suggesting future activities of the relevant institutions with respect to experiences and examples of good practice in European countries.

Keywords: regional policy, region, European union

¹ ivan.bozovic@pr.ac.rs

УВОД

Једно од најважнијих питања макроекономске политике сваке земље јесте обезбеђивање равномерног регионалног развоја на целој територији. Регионална неравномерност у степену развијености појединих територија у Републици Србији представља једно од најкомплекснијих проблема. Проблеми неравномерног регионалног развоја наслеђени су из претходног економског и друштвеног развоја Србије. Решавање проблема неравномерног регионалног развоја је дугорочан задатак, тако да је потребна јасна политика и стратегија која ће објединити активности локалне заједнице, регионалних институција и Владе Републике Србије.

Искуства других земаља показују да су проблеми неравномерног регионалног развоја сложени и да не постоје универзална решења. Сложеност и значај регионалног развоја показује и чињеница да се ова питања налазе у уставима великог броја земаља. Региони и регионални развој нашао је место и у Уставу Републике Србије из 2006. године. Скупштина Републике Србије је 2009. године донела Закон о регионалном развоју којим је извршена нова регионализација и прецизирани циљеви регионалног развоја. Влада Републике Србије донела је и Стратегију регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године. Стратегија представља први стратешки развојни документ из области регионалног развоја који на конзистентан и целовит начин дефинише основне развојне приоритете регионалног развоја земље и начине њиховог остваривања у наредним годинама.

Нови концепт регионалне политике Србије биће дефинисан кроз Национални план регионалног развоја од 2014. до 2020. године који би до краја године требао да се нађе у парламенту Србије. Традиционални концепт интервенције државе за ублажавање регионалних разлика био је орјентисан само на уједначавање нивоа развијености и прерасподелу постојећег богатства. Нова регионална политика у Србији замишљена је тако да подржи све регионе и области. Она је усредсређена на коришћење потенцијала и предности које региони имају, а тамо где је потребно, предвиђено је обезбеђивање средстава из страних извора, како би се превазишле огромне регионалне разлике.

Циљ новог концепта је да се зауставе миграције, обезбеди економски развој и унапреди перспектива људи у свим деловима наше земље. Четири кључна приоритета новог концепта регионалног развоја су: унапређење људских ресурса у погледу образовања и запошљавања, затим унапређење инфраструктуре, подршка

постојећим предузећима и изградња институцијалних капацитета на локалном, регионалном и националном нивоу. Нови концепт је усаглашен са принципима Европске уније, што је веома значајно, јер се две трећине прописа Европске уније односи на локални и регионални ниво.

1. НОВИ ПРИСТУП КОНЦЕПТУ РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА И ПОДЕЛА НА РЕГИОНЕ

Вишедеценијска маргинализација регионалног развоја узрокована је бројним неравнотежама на простору Републике Србије. Транзициони процес додатно је мултипликовао регионалне диспропорције и узроковао бројне системске нескладе, економске, социјалне и демографске асиметричности.

Истраживања и емпиријске анализе регионалног развоја Републике Србије указују да традиционални системи промовисања равномерног регионалног развоја нису били нарочито ефикасни. Транзициони процес је највише погодио индустријске регионе Србије. Нестајањем великих регионалних привредних система држава се суочила са горућим проблемом незапослености (стопа незапослености у појединим деловима земље износила је више од 60%). Све то је имало за последицу појачавање регионалних разлика у нивоу развијености и концентрацију економске активности у дунавско-савском појасу. Високи степен централизованости је онемогућавао и гушио све развојне иницијативе са регионалног и локалног нивоа и доприносио сталном продубљавању регионалних неравнотежа. Регионални развој треба да зависи од ефикасности сконцентрисане територијалне организације производње као и од доступности економских ресурса и њихове ефикасније просторне расподеле. [Capello, 2011, p.13]

Нови приступ концепту регионалног развоја мења место и улогу државе у њему. Савремена и модерна држава треба да има улогу у подстицању регионалног развоја у делу подупирања утврђене концепције развоја. Основни мотив за ангажовање државе у овој области су огромни унутаррегионални и међурегионални несклади који спутавају развој, а иницирају миграционе токове. Велики и стратешки важни простори остају популационо непокривени, а њихови ресурси неискоришћени. Истовремено, у развијенијим центрима долази до прекомерне концентрације становништва и привреде, што производи негативне последице у економској, социјалној, просторној и еколошкој сфери. У новој регионалној политици улога државе своди се на уклањање и

ублажавање ограничења са којима су суочена угрожена подручја, односно њихово оспособљавање за аутопропулзивни развој. То се нарочито односи на помоћ подручјима са посебним развојним проблемима, кроз инвестиције и стимулисање прилива капитала, како би та подручја компензирала своје структурне слабости. Да би подршка државе била ефикасна, неопходно је обезбедити њен континуитет и одржати интензитет подршке на дужи период.

Циљ регионалне политике треба да буде да се створе економски јаки, конкурентни региони који ће успети да се интегришу у глобалне економске токове. Европска унија, али и неке друге организације (попут ОЕЦД-а, Светске банке, итд.), настављају да истичу значај региона за економски развој на националном и међунационалном нивоу. Циљеви регионалне политике се не мењају, али стратегије како их остварити су се промениле, традиционалан приступ који се, пре свега, заснивао на редистрибуцији богатства између богатих и сиромашних региона и једносекторском приступу, све више уступа место принципу јачања аутохтоних и ендогених потенцијала региона у мултисекторском приступу.

Такође, у циљу прилагођавања стандардима Европске уније Република Србија је увела Номенклатуру статистичких јединица (НУТС класификацију) за прикупљање, обраду и приказивање података на нивоима просторних јединица. Да би се одредило у коју НУТС категорију сместити одређену групу административних јединица, примењује се стандард одговарајућег броја становника.

Табела 1.: Стандарди за НУТС класификацију региона

<i>Категорија</i>	<i>Најмањи број становника</i>	<i>Највећи број становника</i>
НУТС1	3.000.000	7.000.000
НУТС2	800.000	3.000.000
НУТС3	150.000	800.000

Извор: Мирић, О. (2009), *Регионална политика Европске уније као мотор економског развоја*, Европски покрет, Београд, стр.25.

Прикупљени подаци о степену развијености региона на основу овако утврђене НУТС класификације представљају основ за одређивање алокације структурних фондова Европске уније.

Статистичком регионализацијом се региони обликују по стандардима ЕУ и то: одређен број становника, геополитичка позиција, природни потенцијали, економија обима у управљању ресурсима, постојећа територијална организација и културно-историјско наслеђе.

У неким земљама Европске уније статистички региони и прави региони се подударају, у другим не. Оно што је битно истаћи је да све државе чланице Европске уније и оне које желе то да буду, укључујући и Србију, морају да имају статистичке регионе у складу са НУТС стандардима.

На подручју Републике Србије постоји пет статистичких региона: Војводина, Београд, Шумадија и Западна Србија, Јужна и Источна Србија и Косово и Метохија. Ови региони су на НУТС 2 нивоу по Номенклатури статистичких територијалних јединица Европске уније и груписани су у две више НУТС 1 јединице:

- Србија – Север (Војводина и Београд)
- Србија – Југ (Шумадија и Западна Србија, Јужна и Источна Србија и Косово и Метохија)

У јулу 2009. године, скупштина Србије усвојила је закон којим је Србија подељена на седам статистичких региона. Према овој подели, статистичке регионе Србије чинили су:

- Војводина
- Град Београд
- Западни регион
- Источни регион
- Централни регион
- Јужни регион и
- Косово и Метохија

Границе ових региона нису биле тачно утврђене (у јавним гласилима је објављено неколико различитих карата са границама региона), а у неким деловима земље (Рашкој, Поморавском округу, итд.) јавило се незадовољство због оваквих предлога поделе.

Почетком 2010. године преовладала је идеја о смањењу броја статистичких региона. Разлог за то је неравномерност у броју становника по првом предлогу на основу кога би нпр. Војводина имала око два милиона, а Западни регион око осам стотина хиљада људи. Због тога је усвојен нови предлог по коме Србија има пет статистичких региона. Уједначавање региона постигло се спајањем Западног и Централног региона и Источног и Јужног региона, тако да, према новој подели, статистичке регионе Србије чине:

- Војводина
- Београд
- Шумадија и Западна Србија
- Јужна и Источна Србија
- Косово и Метохија

Карторам 1.: Подела Републике Србије на статистичке регионе

Извор: <http://sr.wikipedia.org>

Ове статистичке регионе многи у Србији виде као почетак будуће политичке регионалне поделе Србије. Захтеви за политичком регионализацијом Србије нарочито су изражени у Шумадији, Рашкој и Нишу, док неки становници Ужица и западне Србије нису задовољни чињеницом да немају сопствени статистички регион и да је подручје западне Србије спојено са Шумадијом.

Регионима се у различитим државама дају и различити називи (покрајине, провинције, регије, жупаније, војводства, срезови, области итд.), који су толико разноврсни да по самом називу није могуће одредити какви су обим и природа надлежности региона и ниво њихове аутономије у односу на централну власт, али и однос према локалној самоуправи. Не постоји универзалан рецепт за образовање и утврђивање надлежности региона који би могао да важи за све државе и све случајеве регионализације. Зато није могуће нити корисно просто прекопирати модел у погледу обима надлежности и статуса региона из једне у другу државу. Оно што јесте могуће, је учење из искустава других држава о начинима како

се обављају одређени послови на регионалном нивоу, узимајући у обзир све политичке, економске, историјске и друге специфичности датих држава.

Искуства држава које су у последњем таласу постале чланице Европске уније, говоре да је при увођењу НУТС класификације корисније правити регионе према економским потребама земље и у циљу што већег привлачења структурних фондова Европске уније, него искључиво према историјским и административним линијама. Државе попут Пољске, Чешке, Бугарске и Словачке су радикално преобликовале своје регионалне поделе. Приликом дефинисања региона треба водити рачуна да Европска унија неразвијеним регионом, који може добијати помоћ из структурних фондова, сматра НУТС 2 регион чији је БДП испод 75% просека Европске уније. Такође, када држава једном дефинише регионе и достави своју статистичку поделу, ако касније са развојем економије и пораста БДП-а добије потребу за њиховим дефинисањем, у случају да неки региони не буду и даље подобни за помоћ, то може да уради само у договору са Европском унијом, будући да се ради о средствима пореских обвезника држава чланица Европске уније. [Мирић, 2009, стр.51].

Србија на путу ка ЕУ мора да пронађе свој сопствени модел регионализације и децентрализације али зато може да узме оно што јој највише одговара из већ постојећих модела у Европској унији. Формирање региона даје могућност свим деловима Србије да створе свој препознатљив регионални идентитет (добар територијални маркетинг). Управо то, даје нам могућност да промовишемо регионалне брендове, као што су малине из западне Србије, текстилна индустрија јужне Србије или техничке факултете Војводине и Београдског региона. На тај начин промовишемо и нашу земљу у Европи и свету и тиме подижемо економску конкурентност.

Систем децентрализације треба да допринесе ревномернијем регионалном развоју Србије у складу са економским и другим компаративним предностима појединих подручја. Он ће подстаћи и разноврсне економске и друге развојне иницијативе и коришћење компаративних предности ради лакшег и ефикаснијег интегрисања Србије у европске економске токове и регионалне асоцијације. При томе, сви облици и нивои децентрализације морају да полазе од пуног уважавања државног јединства и основних државних регулативних и интегративних функција, односно суверености Србије као државе.

2. УСКЛАЂИВАЊЕ ПОЛИТИКЕ РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА СА РЕГИОНАЛНОМ ПОЛИТИКОМ ЕУ

Влада Републике Србије се определила да води активну политику равномерног регионалног развоја усмерену на смањивање регионалних разлика у нивоу развијености појединих подручја Србије. У том смислу, главни циљеви и правци политике регионалног развоја у нашој земљи у наредном периоду су:

- одрживи развој свих подручја Србије;
- подизање регионалне конкурентности; отклањање диспаритета регионалног развоја;
- смањење регионалних неравномерности и разлика у степену развијености; заустављање негативних демографских кретања; јачање децентрализације;
- унапређење правног, пословног и институционалног амбијента;
- стварање повољнијег инвестиционог амбијента на нивоу региона, областима и локалним самоуправама, како би се подстакла деконцентрација инвестиција и инвеститора из развијенијих у неразвијене регионе.

При креирању и спровођењу политике регионалног развоја треба обезбедити њено повезивање са другим владиним политикама и са регионалном политиком Европске уније. То подразумева да ће се секторским приступом у оквиру националне политике регионалног развоја обезбедити усаглашеност и комплементарност са будућим системом програмирања и имплементације ИПА 2014-2020.

Министарство регионалног развоја и локалне самоуправе залаже се да се политика регионалног развоја заснива на секторском приступу који ће бити основа израде Националног плана регионалног развоја и Регионалних развојних стратегија у оквиру којих ће бити приоритетни сектори, а у оквиру њих регионалне потребе и приоритети, мере и пројектне идеје. Секторски приступ ИПА би значио креирање секторских програма на основу постојећих стратегија и усаглашених приоритета, повезујући секторске програме са процесом планирања трошкова на националном нивоу као и јасан институционални оквир за програмирање и имплементацију са назначеним водећим институцијама по секторима.

Регионална политика Европске уније је предмет све већег интересовања у земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима за пуноправно чланство, јер је већ приликом коришћења

претприступних фондова започела припрема за структурне фондове и Кохезиони фонд који су доступни само земљама чланицама. Региони и локалне заједнице играју кључну улогу у процесу интеграције у Европску унију. Преко 60% закона у ЕУ примењује се на локалном нивоу. То подразумева и међусобну сарадњу регионалних и локалних нивоа власти, као и сарадњу прекограничног карактера на тим нивоима (прекогранични програми сарадње, формирање прекограничних европских регија и др.).

Искуство нових чланица ЕУ показује да припреме треба да почну на свим нивоима власти. Током процеса приступања, Румунија и Бугарска су спроводиле реформе у складу са смерницама ЕУ и успеле да преполове стопу сиромаштва. Након што су постале пуноправне чланице и кориснице структурних фондова и Кохезионог фонда, као и других интерних програма ЕУ, у овим земљама се финансира око 400.000 пројеката само на локалном нивоу. То говори о великим захтевима који се постављају пред ниже инстанце власти како би се успешно управљало многобројним пројектима од којих су многи витални за укупан развој.

Регионална политика Европске уније је осмишљена ради смањења привредних и социјалних разлика између држава чланица Уније и унутар њих самих, помагањем регионалног развоја. Уз назив регионална политика користи се и назив кохезиона политика, а оба термина се односе на политику чији је циљ солидарност и смањивање разлика које су одувек постојале, а продубљују се након стварања заједничког тржишта, увођења заједничке валуте или проширењем Европске уније. Ова политика се спроводи новчаним средствима из заједничког буџета Европске уније и на њу се троши трећина укупног буџета Уније. Основни циљеви регионалне политике Уније су: конвергенција или помоћ неразвијеним регионима чији је БДП испод 75% просека Уније, регионална конкурентност и запошљавање и прекогранична територијална сарадња региона.

Нови јединствени инструмент за претприступу помоћ ЕУ, познат под скраћеницом ИПА, уведен је 2007. године и покрива седмогодишњи буџетски оквир 2007-2013. У овом периоду ИПА обухвата 11,5 милијарди евра, који су на располагању државама кандидатима и потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ. Иако највише средстава повлачи Турска, као најмногољуднија земља, износ који добија Србија није занемарљив и износи отприлике око 200 милиона евра годишње. Ту треба додати средства која се финансирају из других програма сарадње, средства намењена регионалним пројектима, као и билатералну помоћ држава чланица

ЕУ. За Србију је закључно са 2012. годином из ИПА издвојено приближно 1.2 милијарде евра. Ова подршка се упућује кроз прве две компоненте: помоћ у транзицији и изградња институција и прекогранична сарадња. Коришћење преостале 3 компоненте (регионални развој, развој људских ресурса и рурални развој) условљено је добијањем статуса кандидата за пријем у ЕУ и акредитацијом децентрализованог система управљања фондовима ЕУ.

Кроз Програм за регионални друштвено-економски развој (РСЕДП2) Европска унија је помогла равномеран регионални развој у Србији са 22 милиона евра. Овим програмом подржана су 32 пројекта међуопштинске сарадње, који су омогућили отварање близу 4.000 нових радних места и задржавање преко 1.500 постојећих. Овај Програм допринео је да се искажу и дефинишу потребе региона Шумадије и западне Србије и региона Јужне и Источне Србије што је непоходно за израду регионалних развојних стратегија. На тај начин потребе ова два региона биће уткане у најважнији развојни документ - Национални план регионалног развоја који се израђује и који ће у будућности спроводити у сарадњи са партнерима на националном, регионалном и локалном нивоу.

Лидери Европске уније постигли су договор о буџету Уније за следећих седам година. Буџет ЕУ за период 2014-2020. износи 960 милијарди евра. Највише новца из буџета отићи ће у Пољску, око 11 милијарди евра, а у европски буџет ће и даље највише уплаћивати Немачка, око 9 милијарди евра. За Србију ће и даље бити издвајано око 200 милиона евра годишње.

У оквиру регионалне политике Европске уније се не захтева од држава чланица да хармонизују регулативе са својим законодавним оквиром, већ оне постављају правила за деловање програма Структурних фондова (Европски фонд за регионални развој и Европски социјални фонд) и Кохезионих фондова, које сачињавају државе чланице.

Међутим, државе чланице имају обавезу да развију одговарајући законодавни оквир како би осигурале вишегодишње програмирање на свим нивоима (националном и поднационалним) као и флексибилност буџета, кофинансирање капацитета на свим нивоима и ефикасну финансијску контролу. При имплементацији пројеката, државе чланице се придржавају законодавног оквира ЕУ и поштују правила успостављена за јавне набавке, конкуренцију, недискриминацију итд. Институционални оквир мора покрити све нивое од националног ка нижим, са механизмима за међуминистарску координацију и за укључивање других

организација у програмске активности. Такође, адекватни административни капацитети морају бити обезбеђени и демонстрирани кроз квалификовани кадар са релевантним искуством, као и кроз темељну имплементацију компонената III и IV Инструмента за претприступну помоћ.

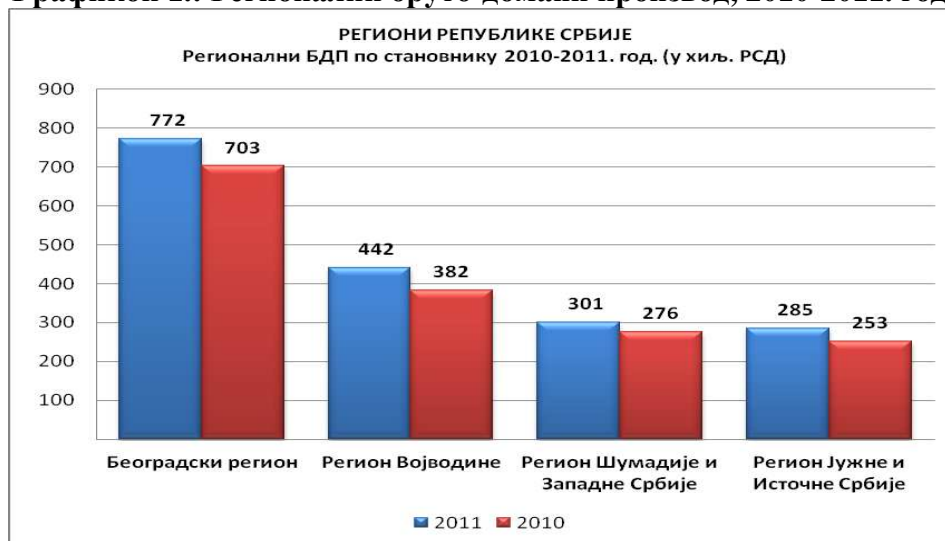
Државе чланице покрећу додатне анализе и процене, организују различита партнерства за припрему програмирања, спроводе информативне и мере видљивости, успостављају структуре надзора и евалуације као и информациони систем управљања и оквир за финансијско управљање и контролу за сва тела.

Такође, мерење нивоа регионалне развијености је одвек био један од приоритета статистичког система Европске уније а у Републици Србији има посебан значај услед оштрих регионалних разлика у економском и социјалном развоју. Регионални бруто домаћи производ (БДП) представља како у ЕУ тако и у Републици Србији, примарни статистички индикатор за мерење ефективности регионалних политика и програма усмерених на редукацију јаза између региона у погледу друштвено-економске развијености и дистрибуција националног богатства. Овај јаз је последица пре свега различите економске структуре појединих региона, продуктивности радне снаге и ефикасности пословања пословних субјеката у различитим деловима земље. Регионални БДП и регионални рачуни представљају неизоставан алат за ефективно вођење регионалне политике као и евалуацију и мониторинг планова и програма регионалног развоја. Такође, они се користе за идентификацију кључних фактора регионалног раста и стратешко планирање економске структуре и раста региона.

Регионални БДП представља регионални еквивалент бруто домаћег производа као најважнијег макроекономског агрегата једне националне економије и показатељ њене продуктивности и ефикасности у производњи производа и услуга неопходних за различите видове потрошње.

Као што се може видети из Графикана 1 учешће појединих региона у БДП-у Републике Србије је следеће: Београдски регион заузима водеће место, иза њега је Регион Војводине, а за њима следе Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије. У поређењу са 2010. годином, регионални БДП за 2011. год. показује готово идентично учешће појединих региона. Регион Косово и Метохија, за који тренутно не постоје поуздани статистички подаци није обухваћен.

Графикон 1.: Регионални бруто-домаћи производ, 2010-2011. год.

Извор: РЗС Србије, Регионални бруто-домаћи производ 2010-2011, стр.6

Регион Београда се истиче у већини индикатора и карактерише га најповољнији развојни положај. Регион Војводине се издваја по многим специфичностима, као што су, већи удео националних мањина у броју становника, специјализација у интензивној пољопривреди, виши ниво урбанизације са компактном мрежом насеља и др. Јужна и Источна Србија као и Шумадија и Западна Србија су региони који су мање развијени и специфични по природним ресурсима и квалитету животне средине, природним и културним потенцијалима за јачање туризма, са доминацијом производње са ниским степеном додате вредности и високом стопом незапослености.

За земљу закаснеле транзиције, каква је наша, помоћ и прихватање од стране ЕУ је од вишеструког значаја. Промене у привреди се могу остварити отварањем према међународном окружењу, уз истовремену заштиту унутрашњег тржишта, нарочито у сферама које су од виталног националног значаја. Пошто ЕУ представља јединствено интерно тржиште са слободним кретањем роба, услуга, људи и капитала, и то без физичких, царинских, пореских и административних препрека, нашој земљи би чланство омогућило повећање производње и извоза, уз ослобођење од царинских и других мера. Самим тим, дошло би и до повећања увоза инпута, којима Србија не располаже, као и високе технологије. Модернизацијом процеса производње сигурно ће се остварити утицај и на пораст конкурентности на светском тржишту.

Европска унија, такође, има одређене интересе, који би произашли из повезивања са Србијом. Најпре, имајмо у виду важан гео-стратешки положај. Балкан је по свом значају избио у први план, због саобраћајне везе између Западне Европе и Блиског Истока, као и Источне и Јужне Европе. Није занемарљив тржишни потенцијал од 10 милиона потрошача у Србији, као ни производни потенцијал у аграру, енергетици, металопрерађивачкој индустрији, процесној индустрији и грађевинарству. Треба истаћи и потенцијал у туризму и другим услужним делатностима, и, на крају, истраживачки и стручни потенцијал.

Прави ефекти интеграције Србије у ЕУ у домену регионалног развоја могу бити анализирани након одређеног броја година, најмање једног програмског циклуса, када одређене мере буду дале видљиве и мерљиве резултате. Главни добитници интеграција ЕУ су, пре свега, државе и региони са нешто нижим БДП по становнику (нове чланице). За старе земље чланице, са стабилним економијама и не толико израженим регионалним разликама, главна предност чланства у ЕУ остаје приступ слободном тржишту људи, роба и капитала. [Јакопин, 2009, str.35]

ЗАКЉУЧАК

Политика равномерног регионалног развоја треба да подстакне боље коришћење природних потенцијала у неразвијеном подручјима. Убрзан економски развој неразвијених подручја смањио би миграције и повећао квалитет живота људи. Савремена и модерна држава треба да има значајну улогу у подстицању регионалног развоја. Савремена искуства у свету показују да стварање повољних услова за развој привреде, у великој мери зависи од регионалних и локалних управа и то управо на коришћењу сопствених расположивих ресурса свих врста.

Генерално, политика регионалног развоја посматрана до доношења нових стратешких докумената била је неефикасна и неуспешна и водила је порасту диспропорција у нивоу развијености и нерационалном регионалном размештају активности и становништва, занемарујући међузависност у развоју свих региона и промене унутар региона.

Почетком марта 2011. године Република Србија је постала кандидат за чланство у Европској унији. Једно од подручја усклађивања будућих земаља чланица са Европском унијом је политика регионалног развоја или кохезиона политика. Напредак Србије на путу ка придруживању и улазак у ЕУ, биће оцењиван кроз

степен усклађености њеног правног, економског и организационог система, као и институционалног оквира са европским стандардима и прописима.

Приоритети политике регионалног развоја у наредним годинама треба да буду усмерени на институционалну изградњу регионалне политике, примену концепта стратешког планирања, привлачење страних инвестиција и регионалну интеграцију у европски простор.

За Републику Србију, приступање ЕУ дефинисано је као приоритетан и дугорочан стратешки циљ. Остваривање овог циља омогућиће Србији учешће у развоју европске и светске економије, политике и културе. Границе ће бити формалност и грађани ће моћи слободно да се крећу и путују по целој ЕУ. Како каснимо у процесу транзиције за државама источне и средње Европе, а имајући на уму тежину реформи које морамо да спроведемо да бисмо привукли стране инвеститоре, ЕУ је не само циљ, већ и средство, и партнер који на овом путу помаже уређењу наше земље.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аџић, С. (2011), *Регионална економија Европске Уније*, Универзитет у Новом Саду, Економски факултет Суботица.
2. Белић, Ј. (2011), *“Примена европских вредности и стандарда у локалним заједницама и регионални развој“*, Зборник радова: *Европски стандарди у Србији*, Центар за демократију, Београд.
3. Грујић, Д. и Војновић, Б. (2012), *„Место и улога државе и локалних фактора у конципирању новог приступа регионалног развоја“*, Зборник радова: *Регионални развој и демографски токови земаља југоисточне Европе*, Економски факултет, Ниш.
4. Закон о регионалном развоју, Службени гласник РС бр.15/2009 и 30/2010, Влада Републике Србије, Београд.
5. Јакопин, Е., Перишић, А. (2009), *Ефекти интеграције Србије у ЕУ на регионални развој*, Студија, Факултет за економију, финансије и администрацију, Београд.
6. Кнежевић, М., Јакопин, Е.(2012), *„Регионална кохезија у контексту транзиције и економске кризе“*, Зборник радова: *Регионални развој и демографски токови земаља југоисточне Европе*, Економски факултет, Ниш.
7. Мирић, О. (2009), *Регионална политика Европске уније као мотор економског развоја*, Европски покрет, Београд.

8. Макроекономске анализе и трендови (2013), „Регионални развој као предуслов за излазак из кризе“.
9. Пајевић, М. (2011), *Придруживање Србије Европској унији*, ИСАЦ фонд, Београд.
10. Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012 године (2007), Службени гласник РС, бр. 55/05 и 71/05 – исправка, Влада Републике Србије, Београд.
11. Србија 2020, концепт развоја Републике Србије до 2020. године (нацрт за јавну расправу) (2010), Београд.
12. Тонтић, С., Јакопин, Е., Јотев, Ј., Дробњак, М., Симеуновић, Л., Стојадиновић, С. (2009), *Регионални развој Србије 2009*, Републички завод за развој, Београд.
13. Capello, P. (2011), „Location, Regional Growth and Local Development Theories“, Milano.
14. Интернет странице:
<http://www.pregled-rs.rs>
<http://www.euractiv.rs>
<http://www.isac-fund.org>
<http://sr.wikipedia.org>
<http://regpol.rs>
<http://mrrls.gov.rs>

Рад је примљен: 09.05.2013.

Рад је прихваћен за штампање: 15.11.2013.

